

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

O, tu SCUMPĂ școală!

Problemele financiare ale școlilor românești din țara noastră au fost principala temă a conferinței de învățământ care a avut loc la Centrul Cultural Românesc din Giula, la 28 martie 2000. Primarii, notarii, directorii de școli și președinții autoguvernărilor românești din localitățile unde funcționează școli generale românești s-au întâlnit cu reprezentanta Ministerului Învățământului **Ana Oros Simon** și cu conducerea Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria. Șefa departamentului pentru minorități de la Minister a atras atenția asupra faptului că există o rezervă de 300 de milioane de forinți pentru care pot concura primăriile care au probleme cu întreținerea școlilor. Însă cei prezenți tocmai cu acest lucru nu au fost de acord, întrebând, de ce trebuie „să cerșească” în fiecare an bani de la stat? De ce nu se poate rezolva odată pentru totdeauna problema finanțării?

Doi primari au avut chiar experiențe negative atunci când au cerut sprijin din partea Ministerului. Refuzul a mai fost însoțit și de observația: „De ce vă tot plîngeți?! Nici pentru ungurii din România nu este mai bine!” Firește, nici un român din Ungaria, fie el director, primar sau notar, nu vrea să se implice în astfel de discuții, dar totuși se așteaptă din partea Autoguvernării pe Țară urgentarea problemei. Ana Oros a subliniat că nu corespunde adevărului cum că guvernul Ungariei nu asigură prioritate învățământului de minoritate.

S-a solicitat și președintele **Traian Cresta** a și promis că va vizita din nou toate școlile românești și va pregăti un raport despre situația instituțiilor noastre. Conducătoarea Comisiei de învățământ al ATRU **dr. Maria Berényi** a accentuat că școala este cea mai importantă instituție care poate stopa asimilarea. După părerea domniei sale, autoguvernările pe țară nu pot prelua nici o instituție, pînă cînd finanțarea, deci susținerea lor normală nu se garantează din bugetul statului, și în nici un caz înainte de modificarea Legii pentru Minorități.

La conferința inițiată de ATRU s-a hotărât că Oficiul Autoguvernării va face o notă care să contureze situația, iar documentul va fi trimis ministerelor responsabile.

(Despre situația celor mai periclitate școli românești din țară puteți citi în pagina a 3-a.)

— Iova —

Nici românii, nici ungurii nu-l lasă pe Gojdu în odihnă veșnică

La ședința de la sfîrșitul săptămînii trecute a *Fundației Gojdu* din Sibiu s-au făcut unele declarații foarte grave la adresa românilor din Ungaria. Aproape toate ziarele maghiare din 4 aprilie 2000 citează acel articol apărut în *Curierul Național*, în care **Prea Sfințitul Sofronie**, episcopul Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria a afirmat că românii din Ungaria sînt tratați cu „aroganță și ostilitate” în țara lor. Conținutul articolului a fost redat aproape în întregime de presa maghiară. Se consideră că cele ce au apărut în ziarul bucureștean, nu servesc în nici un caz interesele românilor din Ungaria, ci dimpotrivă, sînt de-a dreptul dăunătoare.

În ultima perioadă, România și Ungaria a început să se apropie în mai multe domenii. Scrieri, cum este articolul citat, nu folosesc la nici un bun. Și pe tot dreptul se poate pune întrebarea: de ce a devenit temă principală a ședinței *Fundației Gojdu* din Sibiu critica adusă la adresa românilor din Ungaria (cu întregul lor sistem educațional și autoguvernamental)?

Redacția *Foii românești* a aflat însă din surse neoficiale că articolul din *Curierul Național* nu a redat autentic cele spuse de episcopul Sofronie. Oricum, scrierea care atacă în mod jignitor întreaga noastră comunitate a mișcat și conducerea Autoguvernării Românești pe Țară.

COMUNICAT

— în legătură cu editorialul publicat în *Curierul Național*, la 3 aprilie 2000 —

Prezidiul Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria precizează următoarele:

Posibilitatea asigurată prin lege — a înființării autoguvernărilor minoritare — a însemnat un salt calitativ în viața minorităților din Ungaria. Autoguvernările minoritare românești din Un-

garia, astfel și ATRU are menirea să reprezinte interesele și năzuințele minorității românești din Ungaria. Folosindu-se de această lege, românii din Ungaria și-au constituit asociațiile și autoguvernările minoritare românești. Practic, în acest fel autoguvernarea pe țară a reprezentat interesele minorității române din Ungaria.

Ca atare, Prezidiul ATRU se delimitează de afirmația exagerată și generală a Prea Sfințitului Sofronie Drincec, episcopul Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria, anume că: „Autoguvernarea românilor din Ungaria nu există decît pe hîrtie, iar drepturile minorităților naționale din Ungaria nu sînt respectate...”

Minoritatea română din Ungaria e atît de mică și restrînsă la număr, încît astfel de declarații nu duc spre un fâgaș pașnic și echilibrat, nu ajută la rezolvarea problemelor noastre. O critică este atunci și numai atunci constructivă, dacă aceasta se face într-un mod cinstit și corect, ținînd cont de toate elementele realității.

Românii din Ungaria ar avea mare nevoie de un ajutor din partea Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria — instituția cea mai importantă a comunității noastre — dar nu în acest mod și nu în acest fel.

la 4 aprilie 2000, Giula

Prezidiul Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria

La ora încheierii ediției actuale a *Foii românești*, Prea Sfințitul Sofronie nu s-a reîntors încă din România. Nu avem cum să aflăm adevărul în legătură cu articolul apărut în *Curierul Național*, dar ne simțim obligați să-i oferim spațiu episcopului de Giula în numărul următor. Poate vom primi răspuns la toate întrebările...

Eva Iova

O altă imagine despre drepturile și condițiile folosirii limbii regionale sau minoritare în Ungaria

Carta limbilor regionale sau minoritare a fost ratificată de statul maghiar încă în aprilie 1995, iar punerea în practică a urmat cu trei ani mai tîrziu, în 1998. Această carte nu este altceva decît un document privitor la protecția limbilor de naționalitate sau a limbilor regionale istorice europene, limbi dintre care foarte multe sînt în pericolul ca, în decursul timpului, să dispară. Astfel, prin punerea în practică a documentului, Guvernul Ungariei s-a angajat la susținerea, sprijinirea și întărirea minorităților naționale în domeniile învățămîntului, justiției, presei scrise și electronice, în activitățile culturale, în viața economică și socială, cît și în schimburile transfrontaliere.

În perioada dintre 2-5 aprilie, o delegație a Consiliului Europei s-a aflat la Budapesta, pentru a examina și a analiza împreună cu minoritățile naționale și etnice din țară raportul realizat de Guvernul Ungariei, în februarie 1999.

Prima problemă ridicată de **Stephan Oeter** a fost: în ce măsură este cunoscută această carte de minoritățile din Ungaria? Iar răspunsul reprezentanților din sfera civilă a minorităților a fost deprimant, pentru că s-a mărturisit sincer că acest document nu prea circulă în cerul minorităților. **Hegyesiné Orsós Éva** a atras atenția că această necunoaștere a cartei este o responsabilitate comună a guvernului și a minorităților. Atît timp cît și Ministerul Bunăstării pune existența minorităților din Ungaria sub semnul întrebării, nu e de mirare că asemenea documente nu ajung în mîna naționalităților.

Cu privire la folosirea limbilor de minoritate și regionale în viața publică și în administrație, s-a declarat același lucru, adică, limbile minorităților deloc nu mai pot fi folosite la diferite oficii, eventual în justiție. Nici măcar în sfera civilă sau cea particulară nu se mai dă nici un fel de imbold cultivării limbii materne. **Szarka László** de la Academia Maghiară de Științe a afirmat, cu tot dreptul că „în cazul minorităților care trăiesc în Ungaria predomină limba

maghiară și nu cea maternă. În zilele noastre nu se mai poate vorbi despre școli cu limba de predare română, slovacă, germană, etc., ci doar despre școli unde se predă literatura, gramatica, istoria, civilizația, tradițiile minorității respective.” Legată de problema învățămîntului, **dr. Maria Berényi** a pus în discuție care limbă să se predea în cazul nostru în școli: de exemplu, graiul chitighăzean, micherechean sau limba literară, folosită la ora actuală în România.

Continuînd această idee, apare și o altă dilemă: dacă se predă vreun grai, unde și cum vor fi introduși termenii tehnici? O problemă interesantă și șocantă au prezentat-o ucrainenii și

polonezii, cînd au vorbit despre școala lor duminicală, singura posibilitate de învățămînt în cadrul căreia copiii mai au șansa să însușească limba și cultura poloneză sau ucraineană. Această formă necesită mari eforturi! Dar funcționează...

Reprezentanții Consiliului Europei au fost surprinși cînd au aflat că în Ungaria nu se pot da examene de limbă din limbile de circulație restrînsă. Nici capitolul „mijloace de comunicare” nu a fost mai încurajator. S-a discutat despre faptul că mereu se schimbă ora difuzării programelor de la televiziune, ora de transmisie nu este favorabilă și că, deseori, din cauze financiare, reporterii nu se pot deplasa la diferite manifestări ale naționalităților. Nu demult au fost distribuite noile frecvențe de radio. Din păcate, emisiunile naționalităților au rămas pe aceiași undă estică, care se aude foarte rău la Micherechi, Chitighaz, Giula...

Aceste lucruri noi le cunoaștem foarte bine — și ne confruntăm cu ele de zeci de ani. Totuși, delegația Consiliului Europei a rămas uimită de cele auzite. Ei au primit o altă imagine despre drepturile și condițiile folosirii limbii regionale sau minoritare în Ungaria. Reprezentanții minorităților au de pe acum speranța că problemele prezentate n-au fost vorbe în vînt!

— brad —

CALENDAR ORTODOX

10 aprilie, luni – Sf. Mc. Terentie, Pompiu, African și Maxim; Sf. Dima
11 aprilie, marți – Sf. Sfințit Mc. Antipa, episcopul Pergamului Asiei; † Sf. Ierarh Calinic de la Cernica
12 aprilie, miercuri – Cuv. Vasile Mărturisitorul; Sf. Antuza; Sf. Mc. Sava de la Buzău (Denia Canonului cel Mare)
13 aprilie, joi – Sf. Mc. Armon, Maxim, Cvintilian și Dada
14 aprilie, vineri – Sf. Martin Mărturisitorul, episcopul Romei; Sf. Mc. Tomaida (Denia Acatistului Născătoare de Dumnezeu)
15 aprilie, sâmbătă – Sf. Ap. Aristarh, Pud și Trofim
16 aprilie, duminică – Sf. Mc. Agapia, Irina și Hionia. Duminica a V-a din Post (a Sf. Maria Egipteanca)

AGENDĂ

10 aprilie

1870 – Mihai Eminescu publică în revista *Federațiunea* din Pesta, sub pseudonimul Varro, poezia „În unire e țara”. (Tema acestei poezii este situația politică a românilor și a altor naționalități conlocuitoare în Austro-Ungaria.)

11 aprilie

1858 – s-a născut, la București, **Barbu Ștefănescu Delavrancea**, dramaturg, prozator, poet, orator și avocat, remarcabil gazetar, desenator și grafician.

1898 – s-a născut, la București, scriitorul **Mircea Ștefănescu**. A fost și actor, ziarist, traducător (din opera lui Shakespeare, Molière, etc.).

12 aprilie

– **Ziua Astronauticii**. Primul om care a făcut o călătorie în cosmos a fost inginerul rus **Iuri Gagarin**. Zborul a avut loc la 12 aprilie 1961, la ora 9 și șapte minute și a luat sfârșit cu aproape două ore mai târziu.

13 aprilie

1452 – a fost încheiată **Pacea de la Adrianopol**, între lăncu de Hunedoara și Imperiul Otoman, prin care turcii se obligau să înceteze atacurile asupra Țării Românești, Transilvaniei, Ungariei și Serbiei și să nu ridice noi fortificații de-a lungul Dunării.

1886 – s-a născut pictorul **Nicolae Tonitza**.

1946 – a fost încheiat un **Acord economic** între România și Ungaria.

15 aprilie

1870 – Mihai Eminescu începe să colaboreze la *Convorbiri literare*, cu poemul *Venere și Madonă*.

16 aprilie

1889 – s-a născut vestitul actor și scenarist, **Charlie Chaplin**.

1879 – s-a născut, la Cernăuți, scriitorul român **Gala Galaction**. Deși era de profesie preot, și-a dedicat toată viața scrisului.

Atenție la un nou termen al concursurilor de minoritate

Se apropie încheierea unei noi runde de concursuri ale Fundației publice Pentru Minoritățile Naționale și Etnice (MNEKK). Este vorba de cea mai considerabilă instituție care finanțează programele culturale ale minorităților din Ungaria sub formă de concursuri, având în anul 2000 un fond disponibil de peste 500 de milioane de forinți.

De această dată la Fundație se vor putea înainta concursuri în trei domenii: sprijinirea vieții religioase în limba maternă, îmbogățirea stocului de carte a bibliotecilor minorităților, precum vom putea concura și pentru sprijinirea financiară a unor activi-

tăți teatrale. Termenul de înaintare a acestor concursuri este 21 aprilie 2000. Pot concura organizații civile, autoguvernările minorităților, instituții publice, precum și persoane fizice. Concursul trebuie întocmit pe baza unui formular. Toate documentele necesare pentru concursul MNEKK, precum și informațiile necesare pot fi obținute și la Redacția Foii românești, 5700 Giula, str. Gh. Doja nr. 8., tel/fax: 66/463-152, e-mail: foaia@matavnet.hu. (Alte informații despre concursuri aflați și în pagina de Internet al Oficiului pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria: <http://w3.datanet.hu/~mnekk>)

Departamentul pentru românii din afara granițelor nu mai este în pericol

Proteste românilor din Ungaria contra desființării Departamentului pentru Relațiile cu Românii de peste Hotare au avut un efect puternic la București – a declarat luni, la 3 aprilie, secretarul de stat **Viorel Badea**, care s-a întreținut câteva ore în Giula, fiind în drum spre casă de la congresul internațional al istoricilor români. La întâlnirea cu **dr. Ioan Ciotea**, președintele Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria, domnul Badea a accentuat că românii din Ungaria și în viitor vor primi ajutor din partea guvernului României. S-a promis un sprijin considerabil pentru renovarea clădirii din str. Gh. Doja nr. 8., în care se află sediul UCRU și redacția Foii românești, clădire care pînă la ora actuală este singurul imobil aflat în proprietate românească. S-au solicitat subvenții și pentru mișcarea teatrală de la Liceul „Bălcescu”, precum și pentru instalarea tehnică a unui studio de radio la aceeași instituție. Viorel Badea i-a invitat pe reprezentanții românilor din Ungaria să participe la festivalul tuturor românilor din lume, la ROMFEST, care va avea loc la București, în luna iulie.

– Iova –

Ministerul Cultelor asigură fonduri și pentru carte românească

Ministerul Patrimoniului Național din Budapesta pune la dispoziția celor interesați surse financiare pentru editarea cărților de beletristică și de specialitate în limba maternă a minorităților. Pot concura autoguvernările, asociațiile, fundațiile, instituțiile culturale, casele editoriale ale minorităților din Ungaria. Fondul disponibil este de 15 milioane de forinți.

Concursul trebuie înaintat prin întocmirea unui formular special pînă la **25 aprilie 2000**. Pot fi obținute subvenții doar pentru manuscrise complete.

Același minister publică concurs și pentru sprijinirea băneas-

că a programelor culturale, dorind să distribuie pentru aceste scopuri de 21 de milioane de forinți. Termenul înaintării concursului este tot **25 aprilie 2000**. Se așteaptă înaintarea concursurilor pentru programe de păstrare a tradițiilor și promovarea valorilor culturale ale minorităților din această țară.

Pot concura atît organizațiile civile, cît și autoguvernările minorităților. E nevoie de completarea unui formular special. Documentația integrală a acestor concursuri poate fi procurată la adresa Ministerului: Budapesta 1077, Nagydiófa u 11. și la Redacția *Foii românești*.

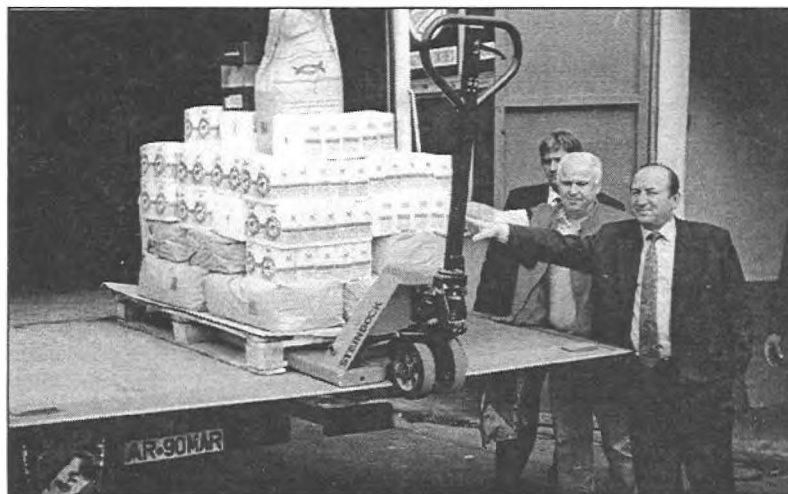
Ajutor – sub semnul prieteniei

Primarul orașului Lipova din județul Arad, domnul **Petru Gherman** este cunoscut de întreaga comunitate a românilor din Ungaria, precum și de către autoritățile publice din județul Bichiș nu numai de acum, de cînd este primar, ci de cînd, cu mulți ani în urmă, a mai lucrat ca îndrumător cultural, care a dus la legarea unor prietenii statornice, care a făcut ca românii și ungurii din cele două țări să se bucure de valorile culturale și spirituale care le-au păstrat identitatea, limba, portul și obiceiurile. Așa îl cunoaștem pe domnul Gherman, un bun român care ne-a făcut și pe noi, cei din Ungaria, să fim mîndri de acest nume, dar să știm să respectăm și valorile fraților noștri maghiari cu care soarta ne-a făcut să conviețuim împreună și la bine și la rău.

De cînd este primarul orașului Lipova, legăturile noastre de prietenie și colaborare s-au înmulțit, fiindcă domnul Petru Gherman știe să facă legături de înfrățire și știe să le, al Institutului de Cercetări păstreze.

Orașul Bătania este înfrățit cu orașul Lipova, în fiecare an avînd schimburi culturale și sportive precum și acordarea unor ajutoare sociale. (În timpul inundațiilor din anul 1998, locuitorii din Bătania, la inițiativa primarului Takács Dezső și a consilierului Traian Cresta, azi președintele Autoguvernării Românilor din Ungaria au donat orașului Lipova 100 tone de grâu). În același an, la intervenția lui **Gheorghe Gros**, președintele Autoguvernării Românilor din Bichișciaba și a serviciului de gospodărie comunală s-a deplasat la Lipova unde a curățat gratuit întreaga canalizare a orașului.

De fiecare dată cînd cei din Lipova au apelat la ajutor umanitar pentru oamenii nevoiași, noi întotdeauna am dat curs acestui apel și

o vom face și în continuare, dacă se va solicita acest lucru, fiindcă domnul Gherman, dincolo de faptul că este primar, este un om de omenie și pentru noi acest lucru contează cel mai mult.

În aceste zile, înaintea sfîntei sărbători a Paștelui, comunitatea românilor din Bătania și Bichișciaba, împreună cu Crucea Roșie și președintele **Priskin János** au pus mîna de la mîna, adunînd alimente și îmbrăcăminte, pentru ca și cei nevoiași să se poată bucura de ÎNVIEREA LUI HRISTOS.

Ștefan Darot

Sedința Comisiei de învățămînt a AȚRU se convoacă

Comisia de învățămînt a Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria convoacă o ședință cu scopul de a dezbate programa cadru a predării limbii și literaturii române. La această consfătuire vor primi invitație directori de școală, profesori de română, dar și profesori de istorie, avînd în vedere că noua programă prevede și introducerea unor elemente de autocunoaștere. Întîlnirea va avea loc pe 13 aprilie, la Giula. Rezultatul dezbaterilor va fi trimis Ministerului Învățămîntului.

Televiziunea Maghiară colaborează cu minoritățile

Televiziunea Maghiară, ca o instituție publică de presă, consideră că prezentarea autentică a vieții minorităților din Ungaria este și datoria ei – a spus luni, la 3 aprilie a.c. președintele **Szabó László Zsolt**, la întîlnirea cu conducătorii autoguvernărilor pe țară ale minorităților. Szabó a mai adăugat că televiziunea publică depune mari eforturi să relateze cît mai corect despre naționalitățile din Ungaria. Pînă acum, emisiunea românească televizată s-a prezentat săptămînal în 25 de minute, și fiindcă i s-a mai adăugat un minut, de acum înainte vom vedea un program de 26 de minute. O veste bună este însă că va apărea din nou la locul lui vechi blocul emisiunilor de naționalitate. Deci, în viitor reluarea emisiunilor o vom putea urmări sîmbătă dimineața între orele 8 și 12, pe programul 2 al Televiziunii Maghiare. Din partea românilor din Ungaria, tratatul de colaborare cu televiziunea a fost semnat de Traian Cresta, președintele AȚRU.

Majoritatea școlilor românești din Ungaria se luptă cu serioase greutăți materiale

Problemele provin mai ales din numărul scăzut de elevi, deoarece subvenționarea normativă, deși a fost ridicată de mai multe ori, sub un anumit efectiv nu mai acoperă cheltuielile adevărate ale instituțiilor de învățământ. În aceste cazuri, primăriile locale sînt nevoite să completeze din surse proprii bugetul școlilor românești.

ALETEA

De mulți ani există probleme cu întreținerea școlii românești. După ce efectivul școlii se cifrează la vreo 60 de elevi, subvenționarea normativă acoperă cam jumătate din bugetul anual real al instituției. De cîțiva ani apar deseori zvonuri cum că viitorul școlii românești este pus sub semnul întrebării.

– *Nesiguranțele legate de existența școlii nu sînt înlăturate. Însă închiderea instituției nu este planificată la concret* – declară primarul **Kecskeméti János**. – *Lipsesc cam 10 milioane de forinți pentru o funcționare minimă. Așteptăm lansarea concursului din care vom afla cam cît o să putem obține din sursele centrale. În cunoștința acestor date vom vedea ce facem în viitor.*

– *Școala românească din Aletea nu se poate desființa din cauza deficitului bugetar* – ne spune **Ioan Sălăjan**, președintele Autogovernării Românești din loc, adăugînd că această informație a primit-o din partea Ministerului Învățămîntului.

– *Dacă se ivesc probleme financiare, trebuie apelat la Fondul de Intervenție, pentru asigurarea condițiilor prin care să scăpăm de comasarea sau desființarea școlii. Eu am trimis fiecărui consilier orășenesc aceste puncte de vedere, ca ei să ia în considerare și poziția autogovernării românești. Ideea desființării trebuie dezbătută cu profesorii, cu părinții și cu românimea din oraș.*

Nu demult, consiliul orășenesc a apreciat concursurile înaintate pentru funcția de director al școlii românești. Actualul conducător a fost numit doar temporar, deoarece nu a obținut majoritatea voturilor consilierilor. Și acesta a fost un semn că nesiguranța nu a dispărut din viața școlii. Mai mult probabil, în dosul deciziei stă faptul că din cauza deficitului bugetar autogovernarea orășenească nu și-a asumat responsabilitatea unei hotărîri pe o durată de cinci ani, perioadă pentru care se denumește un director.

– *Problemele frecvente au în consecință o școlarizare redusă* – descrie situația actuală **Ioan Papp**, noul director. – *Conducătorii și profesorii instituției nu pot să planifice pe o durată mai lungă. Și părinții sînt nehotărîți, fiindcă cine își dă copilul la o școală despre care se zvonește că va fi desființată sau comasată?*

Ioan Sălăjan este de părere că orașul se pregătește consecvent pentru închiderea sau comasarea școlii, dar Autogovernarea Românească ține la competențele sale legale. Din acest motiv, cele două autogovernări nu pot ajunge la un numitor comun.

– *Comasarea ar fi o soluție bună, dacă și autogovernarea de minoritate ar accepta. Ei însă nu sînt de acord cu aceasta* – spune primarul. – *Admit părerea lor, că școala românească este baza păstrării tradițiilor și a identității de naționalitate. Dar oare pînă cînd? Datele demografice sînt în scădere. Mai demult am avut în oraș 90 de nou-născuți anual, dar de cîțiva ani avem anual doar 40 de nașteri. Peste 6–8 ani, în loc de 600 de școlari vom avea numai 300. Efectivul elevilor se va reduce în ambele școli la jumătate. Ar fi o absurditate să întreținem o școală cu 30 de copii. Deci, fenomenele duc spre integrare.*

Părinții care ar dori să-și înscrie copilul la școala românească sînt tot așa de nesiguri, cum este însăși situația. Grijă lor se înțelege, fiindcă nici un părinte nu vrea să-și dea copilul la o școală care nu are perspective.

Este foarte greu să alegi școala, dacă știi că viitorul instituției este nesigur – ne povestește

tește o mamă, **Veronica Kocsis**. – *Și școala aceasta este la fel ca și cea ungurească. Eu sînt mulțumită cu ea. Pe fetița noastră o înscrîm la români.*

Concluzia directorului școlii este că dacă în clasa întâi n-o să se înscrie destui elevi, clasele vor trebui comasate, ceea ce nu ar fi bine nici pentru copii, nici pentru profesori. În perspectivă, această soluție ar duce la desființarea școlii. Deci, școala din Aletea se află într-un cerc vicios, soluția fiind încă departe.

BĂTANIA

La Bătania, la fel ca și la Aletea, este pe tapet de ani de zile chestiunea școlilor de naționalitate. Agravează situația că aici există două școli de acest gen: cea românească și cea sîrbească. Rădăcina problemelor este și aici lipsa de bani.

– *Din 1992 ne confruntăm cu un deficit bugetar, care pînă în anul acesta a depășit bugetul anual cu doar 3–4 procente. Acum însă această cifră s-a ridicat la peste 10%, ceea ce este îngrijorător și greu de remediat* – descrie problema primarul **Takács Dezső**. – *Posibilitățile primăriilor sînt foarte limitate. Astfel din nou s-a pus pe tapet problema finanțării celor două școli de naționalitate din Bătania.*

Această situație afectează toate instituțiile întreținute de oraș, printre care și școlile de naționalitate. Instituția românească funcționează cu 60 de elevi, și în fiecare an se duce o adevărată luptă pentru înscrierea cît mai multor copii. Primarul Bătaniei descrie situația de azi comparînd-o cu cea din anii precedenți.

– *Este cu mult mai rentabil să funcționeze o grupă cu 30 de elevi, decît una în care sînt doar 5 copii, deoarece și subvenționarea este mai mare. Însă fiecare grupă are nevoie de o sală separată, de profesori, etc. Deci diferența este clară. E curios că în primii ani nu s-a făcut diferențierea dintre finanțarea școlilor mici ale comunelor cu populație mai puțină sau școlile mici de naționalitate ale localităților mai mari și cele ale majorității. Mai mulți ani au trebuit să treacă, pentru ca în școlile*

de naționalitate să se introducă suplimentul normativ. Problema însă nici așa nu s-a rezolvat. Nici normativă, împreună cu suplimentul, nu este suficientă, ci pe lîngă asta, în cazul școlilor de naționalitate, primăria este nevoită să mai completeze din surse proprii subvenția centrală cu o sumă de 4 ori mai mare, decît la școala maghiară. Dacă într-o școală maghiară cheltuielile suplimentare pe un elev sînt de 30 de mii de forinți, în cazul școlii românești această sumă este de 80 000 de mii de forinți.

La fel ca directorul școlii din Aletea, și directoroarea **Ivona Figuli** vorbește despre faptul că a auzit de la mai mulți părinți că și-ar fi înscris copiii la școala românească, dacă ei ar fi fost siguri că aceasta nu se va desființa.

Deci, întrebarea rămîne deschisă: oare cine și în ce formă ar putea asigura banii suplimentari necesari pentru buna funcționare a școlilor românești?

În ambele localități se urgentează rezolvarea problemei. Există cîteva idei. Una dintre soluții ar fi ca Autogovernarea pe Țară să preia și să garanteze funcționarea instituțiilor de învățământ. Îngrijorați de situație, la Bătania autogovernarea orășenească împreună cu autogovernările minoritare locale și cu autoconducerile pe țăra ale românilor și sîrbilor au elaborat un plan comun conform căruia reprezentanțele pe țăra ar fi dispuse să preia școlile de minoritate, dar numai cu anumite condiții materiale. Primarul Takács Dezső este de părere că acest pas se poate face numai dacă banii necesari pentru funcționare s-ar asigura din bugetul central.

– *Legea minorităților din 1993 asigură autonomia culturală. Pentru mine, în această autonomie intră și preluarea școlilor și grădinițelor* – susține președintele ATRU **Traian Cresta**. – *După informațiile mele, Ministerul Învățămîntului dispune de un fond de rezervă de 300 de milioane. Sînt convins că cele două școli se vor salva și nu vor fi integrate în școlile majoritare.*

– *Dacă statul ar garanta că asigură finanțarea integrală a școlilor de naționalitate, atunci cred că am lucra mai liniștit și nu am fi tot timpul cu sabia lui Damocle deasupra capului nostru* – speră directoarea în rezolvarea lucrurilor.

Primarul și președintele ATRU privesc mai optimiști spre viitor.

– *Aș vrea să menționez că în caz că realizăm planul nostru, conform căruia aceste instituții ar aparține autogovernărilor pe țăra, noi nici atunci nu vrem să ne sustragem din finanțarea școlilor. Pentru noi oricare elev care învață la o școală din orașul nostru, este bătănian. Și pe mai departe vom asigura banii pe car-i asigurăm și școlarilor maghiari* – spune Takács Dezső.

– *Mai bine să fim noi primii care am preluat susținerea unei școli, decît să se desființeze școlile noastre* – este părerea lui Traian Cresta.

Din declarațiile aletenilor și bătăniilor putem deduce multe lucruri, atît despre datoria statului, cît și a autogovernărilor locale față de școlile de naționalitate. Reportajele n-au atins probleme de conținut, deși în mod sigur școala românească i va putea argumenta numai pînă atunci pentru salvarea ei, pînă cînd predarea limbii române se va desfășura cît de cît cu succes. Interesul românilor din Ungaria este nu numai să aibă școli, ci ca ele să fie într-adevăr românești.

Tiberiu Boca, Ștefan Crâsta, Ștefan Frățean

Sistemul subvenționării de stat a învățămîntului public din Ungaria

Școlile din învățămîntul public din Ungaria sînt întreținute și administrate de către autogovernările, autoconducerile locale. Statul maghiar contribuie la întreținerea acestor școli printr-o subvenționare normativă, acordînd sprijin financiar în funcție de numărul copiilor pregătiți la școala respectivă. Subvenției normative i se mai adaugă diferite suplimente, tot din bugetul de stat. Un asemenea supliment poate fi obținut, dacă școala realizează un program de învățămînt pentru minoritățile naționale. Această subvenție suplimentară se asigură tot în funcție de numărul copiilor. Vom da mai jos cifrele subvenției bugetare de stat pe anul 2000 pentru școlile generale cu 8 clase.

Subvenția de bază: 104.000 de forinți/elev

Subvenții suplimentare pentru învățămîntul de naționalitate:

Localităților cu o populație sub 1100 de locuitori:	92.000 de forinți/elev
Localităților cu o populație între 1100 și 3000 de locuitori:	48.000 de forinți/elev
Localităților cu o populație între 3000 și 3500 de locuitori:	24.000 de forinți/elev

Alte subvenții suplimentare general valabile:

Pentru învățămîntul de naționalitate în limba maternă sau bilingv	41.000 de forinți/elev
Pentru subvenționarea școlilor în care se predă și în limba naționalităților	27.000 de forinți/elev

Stabilit prin Legea bugetară pe anul 2000, Ministerul Învățămîntului mai dispune de un fond de 300 de milioane de forinți, ajutor financiar la care pot apela acele autogovernări locale, care întrețin o școală cu program de naționalitate, dar care au probleme serioase în finanțarea acesteia.

Subvenții suplimentare de intervenție în ultimii trei ani

1997	
Aletea	5.000.000 de forinți
Bătania	1.337.000 de forinți
1998	
Aletea	1.300.000 de forinți
Bătania	800.000 de forinți
1999	
Aletea	6.500.000 de forinți
Bătania	3.000.000 de forinți

Teatru în limba română la liceul românesc

Teatrul este joc, viața este teatru

Este o utopie sau numai o iluzie trecătoare? S-ar putea – dar nicidecum nu este o noutate. Profesorii și școlarii din Micherechi din când în când ne mai fac să ne aducem aminte, că acest gen artistic a adus cândva multe bucurii chiar și părinților noștri. Teatrul „trăiește” pe scenă împreună cu dansul și muzica populară. Apoi, cineva așa a vrut, să rămână doar cele două din urmă. Teatrul – pentru că despre acesta este vorba – a dispărut. Deși a fost întotdeauna un purtător de idei și un mijloc de vorbire a limbii. Această tradiție, teatrul în limba română, se pare că învie la liceul românesc din Giula. Cu contribuția profesoarei **Andrea Cefan** și a directorului **Ion Budai** s-a adunat un număr incredi-

bil de copii, peste 30 la număr, pentru a da viață personajelor care se ascund în paginile cărților de pe rafturile bibliotecii. Instructorul este profesionist: **Costin Gavază** un tânăr actor talentat de la Teatrul de Stat din Arad, care a mai cucerit publicul Centrului Cultural Român din Giula. Costin tânăr ca și viitorii lui colegi de la liceul nostru. Sîntem încă la începutul muncii, care totuși ea ne-a adus deja cîteva surprize. Toți copiii – cu mine laolaltă – se așteptau că la prima întâlnire vor și primi distribuția, rolurile, textul pe care trebuie să-l învețe pe de rost, stînd multe nopți să rumege textul personajului. Nu așa s-a întîmplat. Primele întîlniri au fost consacrate creării unei relații, de la om la om, abia apoi

a urmat jocul. Exerciții care relaxează, distrează elevul pînă cînd uită de problemele lui pe care le are în comportament, dar mai ales în a vorbi românește. Instructorul este răbdător, cîteodată mai „țeapăn”, dar în fond este un „coleg” de joc. Pentru că joc este acesta și teatru este viața. Este un început, deci, care pînă acum se arată promițător. Sîntem în căutare de nume, pentru că ce trupă este aceea care nici măcar nume nu are. Sîntem, mai ales, în căutare de piese, care să fie potrivite condițiilor noastre. Căutăm scenele care sînt scurte, au personaje puține și sînt amuzante. Ne aflăm la un început promițător. Sper din tot sufletul că și continuarea va fi la fel.

Tiberiu Boca

Copiii din Micherechi vor fi oaspeții Salonului de carte din Budapesta

La Florii, elevii Școlii românești din Micherechi se vor găsi printre oaspeții de onoare ai ediției din acest an a Salonului de carte din Budapesta. La Tîrgul internațional de carte vestită și frumoasă, organizat între 21 și 23 aprilie 2000 în capitala Ungariei, vor expune case editoriale din întreaga Europă. Vor veni cu multe cărți interesante și edituri din România. De exemplu, numeroase publicații va aduce Fundația Culturală Română, organizația civilă care are strînse legături de colaborare cu comunitățile românești din Ungaria.

La Tîrgul internațional de carte se vor putea cumpăra și publicațiile Editurii NOI, cărțile scoase de Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, lucrările redactate de Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria, noile cărți ale Episcopiei Bisericii Ortodoxe Române din Giula, precum și publicațiile editate

de Autoguvernarea pe Țară a Românilor din Ungaria. Vor fi expuse și frumoasele cărți ale lui Luciei Borza scoase de autoarea însăși, și cărțile firmei *Etnikum*, condusă de dr. Gheorghe Mihăiescu. Salonul de carte va putea fi vizitat și în acest an la Centrul Congreselor, sectorul XII din Budapesta, alea Jagelló nr. 1-3.

Copiii noștri sînt așteptați acolo în ziua de 23 aprilie, pentru prezentarea unui program intitulat „Povești din Micherechi”. Spectacolul din duminică Paștilor maghiare începe la ora 10 și 30 de minute, în Salonul „Lehár” al Centrului Congreselor. Organizatorii întîlnirii, Biblioteca de limbi străine din Budapesta afișează „Poveștile din Micherechi” ca unul dintre cele mai spectaculoase evenimente ale Salonului de carte, ediția 2000, programat cu exact o săptămîna înainte de Paștile românești.

Bună dimineața, Gabi!

Trec într-o dimineață însorită prin dreptul unei grădinițe de copii. În fața ușii de de la intrare se oprește o mașină, din care coboară o fetiță, de partea cealaltă mama ei elegantă, cu ținută plină de sine, de radiază toată strada. Mai încolo, dintr-un magazin de aparate electronice și calculatoare iese un bărbat plăcut la vedere, dar cu chipul încruntat. Aruncă o privire spre grădiniță și imediat trăsăturile feței sale se îmbîlînzesc, se înseninează cînd descoperă fetița. Cu un zîmbet fericit îl aud:

– Bună dimineața, Gabi! Ce bine că te văd! Te-ai trezit?

La care, fetița, radioasă, vrea să alerge spre bărbat:

– Uite, mami, acolo-i taticu!

Femeia elegantă îmbrîncește fetița spre ușa grădiniței, cu un arogant:

– Hai mai repede! Nu căsca gura în dreapta și-n stînga! Știi că trebuie să mă grăbesc! Am și întîrziat! N-avem timp să fim sufletești!

Cu un oftat greu, fără un cuvînt, fetița, de mîna cu mama ei, a intrat în grădinița de copii. Ochii bărbatului au rămas ațintiți pentru clipe îndelungate la ușa de intrare, care s-a închis repede după mamă și după fetița lor...

– ilda –

Număr dublu – conținut multilateral...

...dar prin excelență pe gustul tineretului de azi. Pe scurt, acesta ar fi rezumatul celui mai nou număr al revistei pentru tineret LICEENII. Dacă vrem să fim mai concreți, atunci aflăm în economia paginilor anchete de interes mai larg, evocări și aniversări, teme enigmatice și subiecte „delicate”, pagini distractive, rubrici de muzică ușoară și pagini cu modă și încă multe altele, pentru care merită să procurați revista.

Iată cîteva titluri:

- ◆ Vești fără povești
- ◆ 5 zile ale elevilor
- ◆ Diploma examenul de limbă este o cerință inimă
- ◆ Amintiri liceenii – Pe vremuri...
- ◆ Cît este de dură viața de star?
- ◆ Flash-uri din lumea muzicii ușoare
- ◆ Zodiacul vesel
- ◆ De ce fumează adolescenții?

Din teze...

Un cartofor este un tip căruia îl plac cartofii!

Motanul zgîrcitului Hagi-Tudose fuse decapitat prin tăierea cozii.

Armatele romane s-au însurat cu armatele dace și au format poporul român.

Cafeneaua literară este o cîrciumă unde scriitorii și poeții se întîlnesc ca să-și mănînce sufletele unui altora.

În casa Irinucăi, Creangă dormi cu o capră și o umplu de rîie.

Caragiale purta ochelari ca să vadă mai bine moravurile de oriunde apăreau.

Doi frați siamezi sînt doi copii care mănîncă împreună, se culcă împreună și fac treaba mică ținîndu-se de mîna.

În romanul „Răscoala” Liviu Rebreanu ne prezintă o mulțime de răsculați. El nu a stat

să-i numere, fiind presat de scrierea romanului.

Dintr-o teză la istorie: „Dacă nu mai văzuseră sandale, și cînd au năvălit romanii i-au bătut măr, i-au omorît și le-au luat sandalele și săbiile.

În poezia „Somnoroase păsărele” poetul le întreabă pe păsărele de ce sînt obosite și le sfătuiește să se culce mai devreme.

Două idei importante are conținutul acestei poezii: ideea unu și ideea doi.

Cînd Făt-Frumos îl omorî pe zmeu, corbii care așteptau, ziseră: „Ce hoit are zmeul! Hai pe el, băieți!”.

Prima fază a formării limbii a fost faza de bolboroseală.

În „Pădurea spînzuraților” apare cîte o spînzurătoare din două în două pagini, iar spre sfîrșitul romanului ele devin și mai dese.

Cîte un animal...

Din fiecare proverb de mai jos lipsește cîte un nume de animal. Scrieți deasupra liniilor aceste nume.

1. De unde nu gîndești de acolo sare
2. Unde-i hambarul plin sînt și
3. blîndă zgîrie rău.
4. Lac să fie că se adună.
5. Nu vinde pielea din pădure.
6. Cînd corabia se înecă fug.
7. Cu o nu se face primăvară.
8. de dar nu se caută la dinți.
9. Bate șaua să înțeleagă
10. care latră nu mușcă.

Dezlegare:

1. iepurele; 2. goașă; 3. pisica; 4. broaște; 5. ursul; 6. șoarec; 7. rîndunică; 8. calul; 9. iapa; 10. cîinele

S-a născut la Giula, cu o sută de ani în urmă, la 5 aprilie 1900 în orașul Mare Românesc, dintr-o familie de țărani români, a terminat școala primară românească (clădirea din colțul străzii Eminescu). Apoi, cei doi fii ai familiei au învățat meserie:

– Ioan a fost constructor, eu am devenit lăcătuș. Am avut o copilărie destul de bogată. Dar în primul rînd am lucrat... Îmi mai amintesc cum am treierat grîul, cu 4-5 cai... Încă n-am fost de 18 ani, cînd m-au dus de cătănă. Am fost recrutat la Békéscsaba, de acolo am ajuns la Viena, unde am primit instrucție K.u.K. Din garda regală de la Viena am fost trimis la Praga, unde am făcut școală de șoferi. Pentru mine a fost un mare avantaj, că am avut meserie. Pe vremea aceea, automobilul a avut încă roți de fier... După ce am terminat școala de șoferi, am fost trimis pe frontul rusesc, acolo am stat două luni, după care a izbucnit revoluția din 1917. Eu am fost tocmai la Lvov, iar de acolo am pornit pe jos spre casă. În 1919 am fost soldat în armata roșie, pe teritoriul de azi al Slovaciei. Acolo am și fost rănit.

– După primul război mondial a urmat o viață mai bună, mai liniștită. Aici, în casa asta unde locuiesc și azi, mi-am deschis un atelier. În anul 1921 m-am însurat, iar în 1923 s-a născut fiica mea, care azi trăiește în Capitală. Ce să vă spun?! Am lucrat mult toată viața, atelierul a prosperat. În toți anii aceștia am făcut 17 galantare, vitrine de fier, dintre care zece se mai găsesc și azi în orașul nostru. Apoi în Ardeal și în partea de sud a țării, am făcut table indicatoare de drum, asta a fost specialitatea atelierului meu... Apoi iarăși a urmat războiul... Am ajuns la Cluj, unde am fost silit să-mi schimb și numele. Așa am devenit din Anca – Abonyi... Dacă nu mi-aș fi maghiarizat numele, m-ar fi dus la muncă silnică...

Cînd l-am vizitat, am dus cu mine și o fotografie din anul 1948, cînd în biserica Sf. Nicolae a fost sfințit praporul meseriașilor. Bace Ghiuri tare s-a bucurat văzînd fotografia. Imediat și-a găsit și și-a recunoscut familia... A început să vorbească despre biserică, despre viața credincioșilor:

Gheorghe Abonyi (Anca) e de-o vîrstă cu secolul

– Am stat alături de biserica noastră, condusă de protopopul Dimitrie Sabău și Gheorghe Negru... Vedeți și în fotografie: cîți am fost cînd s-a sfințit praporele... Dar îmi amintesc că am fost și am ajutat și cînd s-au mutat clopotele... Dar am lucrat ca meseriaș și la diferite reparații, de exemplu, după marele incendiu, cînd focul a mistuit turnul bisericii. Aș vrea să mă duc și azi la biserică, dar nu prea am putere, și ziua de duminică este legată de nepoți... Ei nu prea mai înțeleg nevoile mele de suflet... Ce să fac?! Așa e lumea asta!... În fiecare seară mă rog lui Dumnezeu... Mă închin românește... Știu Tatăl nostru și Crezul...

Întreb ce s-a întîmplat după 1945...

– S-a înființat o cooperativă meșteșugărească metalurgică cu numele de „Vasipari Szövetkezet”. A trebuit să intrăm în această comunitate... Aproape întregul meu atelier a intrat așa în proprietatea cooperativei... În acest sistem de cooperare am lucrat pînă cînd am ieșit la pensie, ca șef de brigadă. După pensionare, pînă în 1992, am lucrat în primul rînd aici, în vecini, la căminul românesc, și am făcut diferite reparații pe la cunoscuții mei... Acum nu mai pot lucra, mîinile mele sînt slabe... A fost bine pînă cînd a trăit încă soția mea... După ce a murit, am rămas singur, și de atunci tot singur... E foarte greu... dar nu am ce face... Omul trăiește pînă are zile de trăit...

– Dar cînd trebuie să fac socoteală, atunci pot spune că am fost întotdeauna un om mulțumit, fericit. Mi-a plăcut întotdeauna ceea ce am făcut, mi-am iubit familia, și meseria pe care am învățat-o. Munca cu fierul mi-a fost pasiunea... aproape un secol... Și acum, aștept să împlinesc cei o sută de ani..., mai sînt cîteva zile pînă atunci...

Dragă bace Ghiuri, dorim numai bine, zile fericite și La mulți ani cu sănătate! Dorim să vă vedem încă mulți ani în mijlocul nostru, să ne întîlnim pe stradă, în drum spre căminul bătrînilor (că acolo-i asigurată masa de toate zilele)...

Șt. O.

În săptămîna trecută, fiind acasă la Bătania, cînd am intrat în casă, pe masa din „gong” privirea mi-a căzut pe o fotografie veche, îngălbenită de timp, înfățișînd un grup de copii. ...Imediat mi-am căutat ochelarii și am început s-o studiez... Am întrebato pe Maica, de unde-ei „chipul” acesta? (Nu-mi amintesc să-l fi văzut vreodată în „arhiva” familiei.) Mama mi-a răspuns: Duminică, la biserică, după slujbă, am primit acest „chip” de la Felica Birtașu. E o fotografie veche, din anii douăzeci. E o fotografie, pe care sîntem noi, copii români, care am umblat la școala română confesională ortodoxă din Bătania, cu învățătoarea Aurelia Luțai, care era din Cenadul Unguresc. Ia uită-te mai bine! Ne găsești și pe noi aici, pe mine și pe Tatăl tău...

Mă uit, mai atent, caut și o recunosc mai întîi pe Mama, apoi și pe Tatăl meu. Apoi, cu Maica, studiem mai departe această fotografie istorică... Și am numărat copiii: au fost 74 de elevi (și încă un copilăș mai mic, Ullmann Imi, care a ținut mult la mama mea... El a fost dus într-un lagăr de concentrație și nu s-a mai reîntors de acolo... Mamăsa, reîntorcîndu-se din gettoul, l-a jeli toată viața...)

Pe urmă am început să-i privim cu mai mare atenție pe copiii dintre cei care stau pe scaune și pe jos

În primul rînd, de la stînga la dreapta, pe primii trei nu-i știu cine sînt. Al

O școală românească, la capătul lumii

patrulea e Mănăilă Nima, urmat de Ștefi Filmon, Ghiurița Mureșan, Dimitrie Dragoș, Ștefi Roșu, Mita Vlaic (vecinul nostru de odinioară), Petru Iova, Aurel Nima și Nicolae Sălăjean. În al doilea rînd, de la dreapta la stînga stau Gheorghe Birtaș, Catița Ambruș, Lina Roșca, Teresca Sălăjean, Livia Sălăjean, Vioara Mureșan – Mama (în brațe cu Ullmann Imi), Aurelia Luțai învățătoarea, Viorica Mureșan, Florița Bodea, Marica Cociș, Emica Emilia Orădean, lîngă ea o fetiță necunos-

cută și Danița Romac.

În rîndul al treilea, de la dreapta la stînga: pe primul nu-l cunoaște Maica, al doilea e Pătru Boar, lîngă el Milan Andreica, Merina Andreica, Cristina Popovici, Zorița Soldan, Catița Cătană, Catița Roșu, Catița Crâsta, Felica Șutea, Emica Mureșan, Persida Răpaș (pe băiatul de lîngă ea nu știu cine e).

Al patrulea rînd de la dreapta la stînga: Marica Sîrb, Sida Ambruș, necunoscut, Vioara Crâsta, Emica Crâsta, Adriana Milovan, necunoscut (nici

dacă mă lovești în cap, nici atunci nu știu cine-i!), Marica Bodea și iarăși trei fete necunoscute.

Al cincelea rînd de la dreapta la stînga: Gheorghe Vrăneș, Gheorghe Tompan, Lenta Tompan, Mircu Mureșan, Gheorghita Crâsta, muzicantul, Aurel Birtaș, Pătru Roșu (cîntărețul), Gheorghe Bodea, Mihai Bodea (lîngă el un prunc sîrb, dar mamăsa o fost româncă, nu mai știu cum îl chema), Pătru Oroian (tatăl tău), Ioan Sîrb, Pătru Crâsta, Milutin Orodan.

Aceștia cu toții au fost copii români din clasele 1–6, pe la începutul anilor 1920.

Pot medita în voie... aproape pe toți i-am cunoscut, în afară de cei care au căzut în al doilea război mondial... Am crescut printre ei, în brațul lor comun, acești oameni, neamul meu, a fost o adevărată comunitate, comunitate ortodoxă, crescută de popa Nicoară, care-i înmormîntat la cimitirul din Bătania (cu cîteva membri ai familiei sale), iar mai tîrziu, de preotul Ioan

Magdu. Trecut-au anii, numai puțini au mai rămas în viață... Pe cîteva i-a mai cunoscut și Popa Ilie. Au plecat, se odihnesc... Să le fie țărîna ușoară...!

Sînt mîndru de ei: de cei pe care-i cunoscuți și de cei necunoscuți. Fiecare dintre ei au fost oameni cumsecade, au fost și au rămas în veci români buni, care știau de unde au venit, și cunoșteau calea bună, dreaptă, potrivită. Cînd eram copil și-au pus mîna pe creștetul meu, întărindu-mă. Apoi, crescînd, m-au îmbrățișat și m-au prins de mîna, și am simțit că sînt legat de ei, că aparțin pentru toată viața, cît trăiesc, acestui neam. Acuma totul s-a destrămat... A fost o școală românească cu o singură clasă ... la capătul lumii... undeva, lîngă granița cu România.

O școală a cărei copii știau românește, și care nu și-au pus problema identității... Ei știau să se comporte în biserică, în fața ei și-au făcut cruce și s-au închinat...

Era o singură clasă, o singură încăpere, care era și locuința învățătoarei, cu pat cu tot. Fiindcă doamna învățătoare, cu școala s-a culcat, cu școala s-a trezit cu copiii ei dragi – peste șaptezeci deodată.

Ea ar merita pe deplin o distincție post mortem pentru școala românească. EA, DOMNIȘOARA AURELIA LUȚAI, ÎNVĂȚĂTORIȚA ROMÂNĂ DE ODINIOARĂ...

Șt. Oroian

Istroromânii – un muzeu viu al limbii române

Imagine din Jăieni, sat locuit de istroromâni

În perioada 30 martie – 1 aprilie, în peninsula Istria, din Croația, s-a desfășurat reuniunea științifică internațională cu tema „Idiomul istroromân: ieri, azi, mâine”, organizat de Facultatea de filozofie din Pola și Asociația culturală a istroromânilor „Andrei Glavina”. Au luat parte personalități politice, oameni de știință, zia-riști din Croația, România, Italia, SUA, Franța, etc. Acesta a fost primul congres din întreaga istorie a istroromânilor, ramura cea mai restrânsă numeric, mai apuseană a întregului românism.

Istroromânii, lingvistic și nu numai, fac parte din trunchiul românismului. Multe aspecte ale trecutului lor sînt puțin cunoscute și controversate. Foarte probabil că în cazul lor putem vorbi de mai multe straturi care s-au suprapus, făcînd să existe pînă azi această rămășiță a romanității orientale din Istria, inclusiv în zonele muntoase și împădurite au continuat să trăiască de la sfîrșitul antichității romani vorbitori a unei limbi latine în curs de a deveni vechea limbă românească cu cele patru dialecte ale ei: dacoromân, aromân (macedoromân), meglenoromân și istroromân. Acestor „oameni ai pămîntului” li s-au adăugat apoi alți români, veniți din părțile vestice ale Transilvaniei, precum și din Ungaria actuală. Odată cu cucerirea de către turci a Peninsulei Balcanice s-au adăugat și o serie de aromâni care au fugit din calea păgînilor. Acești romani din Istria au păstrat vechi forme de limbi române, ca un muzeu lingvistic viu. În satele și cătunele lor de pe o parte și alta a lui Monte Magioro (Ucka Gora) s-au îndeletnicit cu păstoritul, lucrarea pămîntului, diverse meșteșuguri casnice. Multă vreme cărbunele de lemn confecționat de ei era vîndut de la Fiume pînă la Veneția. Destui, din ce în ce mai des, și-au părăsit locurile natale, au îmbrățișat

puțin 6000 de oameni. Azi se consideră că acolo trăiesc nu mai mult de 500 de vorbitori de istroromână (cam cîți există și în zona New York-ului). Lipsesc date privind numărul lor general. Oamenii de știință și opinia publică i-au descoperit tîrziu, abia la jumătatea veacului trecut.

În jurul anului 1900 au încercat, în mai multe rînduri, să-și deschidă o școală în limba maternă. Pentru aceasta a militat în mod deosebit **Andrei Glavina**, adevărat apostol al cauzei naționale a istroromânilor. Cu sprijinul autorităților italiene, între anii 1920-25, la Susnjevica a funcționat o școală românească. A fost singura dată cînd ei au avut o astfel de formă educativă proprie. În ultimii ani au apărut șapte numere ale unei reviste scrise în dialect istroromân și publicată de către președintele Asociației „Andrei Glavina”, dr. **Petru Rațiu**, la Roma.

După război, în fosta Iugoslavie istroromânii n-au fost recunoscuți ca etnie și s-au deznăționalizat masiv, proces care continuă și astăzi. Reuniunea care s-a desfășurat în aceste zile a avut în atenție probleme variate. S-a vorbit mult despre trăsăturile limbii vorbite și nevoia acută de a fi cultivată, pentru a nu pierde definitiv. S-au evocat importante momente ale trecutului istoric mai vechi sau mai recent. S-a cerut școală și biserică în istroromână, precum și acces la mass-media în aceeași limbă. Reprezentanții României au promis ajutor în diverse forme, precum burse pentru tineri sau cadre didactice, schimburi de delegații în cele mai diferite domenii. Esențială a părut tuturor predarea unor ore de limbă română în formele dialectale specifice zonei sau în limba literară, precum și formarea unei elite culturale și deci politico-naționale.

Întîlnirea din Istria se înscrie ca un moment deosebit în istoria românilor de

Aromânii, constructori și patroni ai artelor

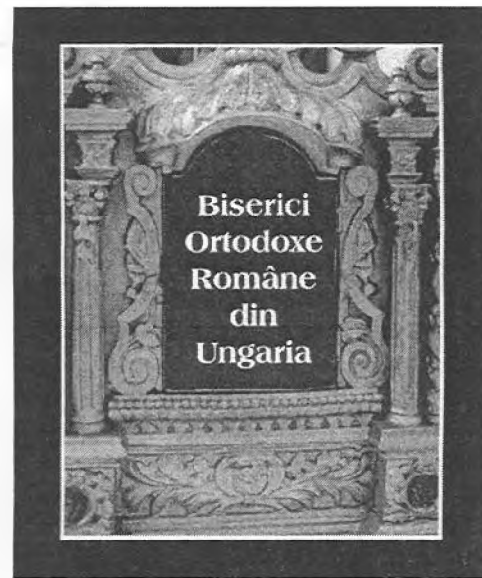
Profesorul de preistorie europeană și etnorheologie comparată la University College London **Ioan Nandriș** (originar din Nordul Bucovinei), cunoscut pentru cercetările sale istorice și arheologice din Carpați, Caucaz, Pind, Sinai și Atlas, a remarcat de curînd, într-un scurt eseu, rolul jucat în circulația valorilor culturale continentale de locuitorii băștinași ai zonelor muntoase din sudul Dunării: aromânii.

Reprezentanții diasporei aromâne de după distrugerea de către musulmani a localităților lor (în primul rînd Moscopolea, al treilea oraș ca mărime din zona europeană a fostului Imperiu Otoman, după Constantinopol și Salonic) au ajuns pretutindeni, dar mai ales în cuprinsul monarhiei austriece „la poziții proeminente”. **Dr. L. Dumba** („vlah” de origine) a devenit consilierul împăratului Franz-Joseph și ambasador la Washington.

Nicolaos Dumba (1830-1900) a fost un mare „patron al artelor” în Viena imperială, oraș căruia i-a donat bogata sa colecție de manuscrise schubertiene. „*Brahms și dinastia Strauss*”, notează Nandriș, „au cîntat în casele aromânilor din înalta societate vieneză și le-au dedicat unele din lucrările lor”. Una dintre aceste familii aromâne ajunse la mare cinste în Imperiul Habsburgic după incursiunea devastatoare a lui Ali-Pașa asupra orașului Moscopole a fost familia **Sina**. Aceasta număra exclusiv bancheri și negustori, stabiliți cu toții la Viena. **Simeon Sina** a fost cel care a instrumentat înălțarea podului suspendat peste Dunăre de la Budapesta. Familia Sina este citată de enciclopedia maghiară Révai pentru rolul de seamă jucat la fondarea Creditului Agricol Maghiar și instituției asigurărilor de viață, în construirea de căi ferate, în dezvoltarea navigației și canalizarea cursurilor de apă, în progresul agriculturii, în ridicarea de spitale și orfelinate, în înființarea Academiei Comerciale, a Teatrului Național, a Conservatorului, a Cazinoului Național, a serviciului de pompieri, a bazei din cartierul Leopold și, înainte de toate, a Palatului Academiei Ungare de Științe. Aceași familie Sina a restaurat biserica Sfintei Treimi din Viena și a împodobit-o cu importante lucrări artistice. Dînd dovadă, oriunde s-ar afla, de o „curiozitate intelectuală cosmopolită”, aromânii (sau românii din sudul Dunării) pe care un francez îi numea acum cîțiva ani „poporul european prin excelență” au fost (și sînt încă) în avangarda purtătorilor acelor valori ce țin de cultura clasică și de civilizația modernă, pe care se sprijină înseși idealurile de democrație și libertate despre care ei, aromânii, ar trebui întrebați primii.

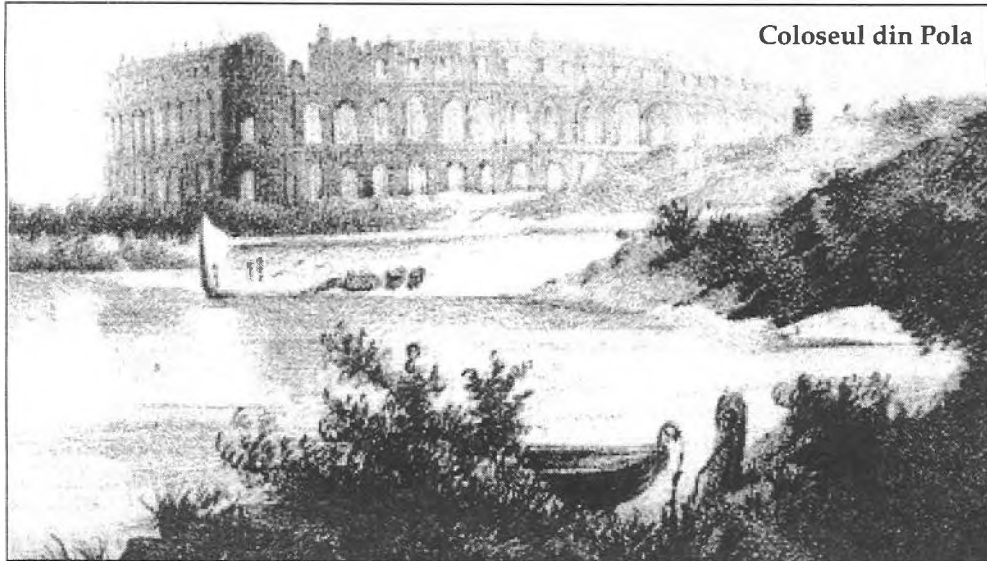
Dragoș Moraru

Pliant și vederi

Un pliant elegant a fost editat în zilele acestea de Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria. El cuprinde fotografia și un scurt istoric al bisericilor din cadrul acestei Episcopii. Tot din aceeași inițiativă a fost realizat și un set de cărți poștale cu cele mai reprezentative icoane din patrimoniul Episcopiei.

Coloseul din Pola

diverse ocupații și s-au răspîndit mai ales în Italia și SUA. Datorită împrejurărilor istorice de tot felul, numărul lor s-a diminuat continuu.

La sfîrșitul secolului trecut, în circa zece sate din locurile lor de băștină trăiau cel

peste hotare și totodată se constituie ca un început de drum care trebuie continuat în legătură cu românii de pretutindeni.

Prof. dr. Gheorghe Zbucnea
Universitatea București

Nicolae Nicoară Horia*

Cîntec pentru fiecare...

Fiecare poartă
veșnicia-n
el,
Om e și savantul,
dar și cel
mișel!
Fiecare vine
singur
și
se duce,
cu
sau fără veste,
cu, sau fără cruce.
Cînd nu este veșnic
nimeni
pe pămînt,

cei ce-adună avere
cît de săraci
sînt!
Goi venim în lume
și plecăm
tot goi
și tot restul vieții
n-avem timp
de noi,
pentru-mbrăcăminte
cea
dintru cuvînt –
goliciunii noastre
singurul
veșmînt...

*Poet din Arad

ROMÂNIA 1

SW 31 și 49 m
- vineri: 18.30-18.45 - sîmbătă: 18.00-18.45 -
duminică: 18.30-18.45

Április 16. vasárnap

Duminica, 16 aprilie

6.00 Gazdatévé 6.30 Naprakész 7.20 „Így szól az Úr!”
7.30 Főtér 9.00 Kofikó (izraeli sorozat) 10.30 Három
kívánság klub 11.00 Virágvasárnapi evangélikus isten-
tisztelő 12.00 Hírek 12.05 A jövő Magyarországa 12.35
Szerencsepercek 13.00 „A Tiszta élni akar!” 13.55 A
birtok (amerikai film) 15.35 Örömhír 16.30 A szürke
bagoly 16.30 Bűvös hatos 17.00 Unokáink sem fogják
látni... 17.55 TS 19.00 A Hét 20.00 Ságertévé 21.00
Hovatovább! 22.00 IQ Casino 23.00 X-akták (amerika
sorozat)

6.30 Ókori harcosok (amerikai ismeretterjesztő-sor.) 7.00
Kölyökklub 10.00 Papyrus (fr. rajzfilm) 10.50 Csőrre töltve
11.25 A mágusok (ausztrál–lengyel sor.) 11.50 Mire gondo-
lok? 11.55 Rejtett világok (angol természetfilm) 12.55 Mire
gondolok? 13.00 Hírek 13.10 A főnökasszony (amerikai film)
14.45 Pensacola – A név kötelez (amerikai sor.) 15.40 Aca-
pulco akciósorozat (amerikai sorozat) 16.35 Hazárd megye
lordjai (amerikai sorozat) 17.25 Papatvar 18.30 Híradó 18.50
Akták 19.08 Üzenet 19.10 Tilított szerelem (venezuelai sor.)
20.00 Rabold el az elnököt! (amerikai akciófilm) 21.45 A
donor (amerikai thriller) 23.20 Híradó 23.35 Országház 0.05
Rejtett világok (angol természetfilm, ism.) 1.00 Akták (ism.)
1.20 Divatklip.

6.00 Matinal național 8.05 TVR Iași 9.00 Serial. 10.00
TVR Cluj-Napoca 11.00 Tezaur folcloric 12.00 TVR Ti-
mișoara 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Destinul
unei națiuni 14.00 Convețuiri 15.00 Scena 15.30
Librăria pe roți 16.00 Festeastră spre America 16.30
Casa mea 17.10 Corect! 17.45 Serial. 17.30 Serial.
18.00 Jurnal 18.10 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal
19.55 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Cășto-
rie imposibilă 21.00 Reflecții rutiere 22.10 Jurnalul de
noapte 22.25 Punct ochi 23.25 Rock la miezul nopții.

6.00 Matinal Național 8.00 TVR Iași 9.00 Serial. 9.25 Casa mea 9.55 TVR Cluj-Napoca 11.05 Fotbal 12.00 TVR Timișoara 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Tribuna partidelor parlamentare 14.00 Scena 14.30 Emisiune în limba germană 15.00 Fotbal 17.05 Corect! 18.10 Avangardă 18.15 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.55 Serial. Echipa de salvare 20.45 Culise 21.30 Jurnalul de noapte 21.45 Film. Spațiu virtual 23.20 Campionatele internaționale de Gimnastică ale României.

6.00 Fotbal 6.25 Serial. Omul de năcăieri 7.10 Serial
8.10 Disney prezintă 8.35 Desene animate 9.00 Vă
place filmul? 9.30 Art-Mania 10.15 Garantat 11.45
Lumea și noi 12.15 Arca... Marinei 14.30 Auto Club
14.55 Fotbal 17.00 Teleshop 18.00 Pereche
potrivită 18.30 Serial 19.00 Jurnal 19.30 Surprize
surprize 21.30 Serial. Niciodată nu e prea târziu! 22.20
Jurnal 22.25 Săptămîna sportivă 22.35 Film. Casa
misterioasă.

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Universal credinței 8.00
Desene animate. Ursulețul Winnie 8.30 Kiki Riki Miki
Magazin pentru copii 9.00 Viața satului 11.30 Tezaur
folcloric 12.20 De luni până duminică 13.00 Tele Bing
național 16.00 Serial. Blankenese 16.55 Spectacolul
lunii văzut de Ioan Grigorescu 17.25 Trupa de șo
18.00 Festivalul Internațional de Modă 18.30 Pere
chea potrivită! 19.00 Jurnal 19.30 Duminica sportivă
19.40 Film. Vremea răzbușnării 22.15 Jurnal 22.30
Arena VIP 23.20 Câmpionatele Internaționale de Gim
nastică ale României.

FOTBAL

Sportul de performanță aduce bani frumoși și pentru sportivii români

Sportul românesc este bogat în talente recunoscute și la nivel mondial. Performanța sportivilor plecați după 1989 în străinătate, în Occident este recunoscută cu bani grei. Astfel se poate întâmpla că mai mulți dintre aceștia au devenit milionari, chiar și în valuta puternică americană. Venitul lor se compune din mai multe surse: salariu, premii la concursuri sau competiții, venituri din reclame. Banii câștigați unii sportivi și-au investit în diferite afaceri, care aduce și ele profit. Revista PRIVIREA pe baza estimărilor a întocmit topul celor mai bogați sportivi români.

„Topul alcătuit nu se pretinde a fi bătut în cuie, el are doar o valoare orientativă, iar cifrele nu sînt foarte precise. Cel care a câștigat cel mai mulți bani într-o carieră sportivă de excepție este Gheorghe Hagi. Cel mai bun fotbalist român din toate timpurile are o avere estimată la 25 de milioane de dolari, bani câștigați după 1989. Ultimul său salariu anual la clubul Galatasaray Istanbul este de 2 milioane de dolari. Gheorghe Hagi și-a investit o parte din bani. Colegul său, Gică Popescu se află pe locul doi în topul câștigurilor, cu o avere estimată la 15 milioane de dolari. Cariera sa internațională de succes i-a ridicat pînă la un salariu anual de 1.200.000 de dolari. Și Gică Popescu și-a investit o parte din bani în țară. Lui îi urmează în top cel mai bun prieten al său, „englezul” Dan Petrescu, jucătorul lui Chelsea Londra. Pînă

în acest moment, Dan Petrescu a câștigat aproximativ 12 milioane de dolari. Adrian Ilie are și el un venit anual de 1.600.000 de dolari și o avere estimată la 7 milioane de dolari. Pe locul 5 apare Florin Răducioiu, cu o avere de 6 milioane de dolari, la un salariu anual de 300.000 de dolari. În topul celor mai bogați sportivi nu se află însă doar fotbaliști. Tenismenii și atleții câștigă și ei bani mai bogați sportivi ar putea fi inclus și boxerul Mihai Leu”.

Cei mai bogați sportivi români

Nume	Avere estimată (USD)
1. Gheorghe Hagi	25.000.000
2. Gică Popescu	15.000.000
3. Dan Petrescu	12.000.000
4. Adrian Ilie	7.000.000
5. Florin Răducioiu	6.000.000
6. Irina Spîrlea	2.200.000
7-8. Gabriela Szabo	1.450.000
Ruxandra Dragomir	1.450.000
9. Adrian Voinea	1.200.000
10. Andrei Pavel	1.000.000

(Informație PRIVIREA)

Antrenament la F.C. Chitighaz

În marțea trecută, cînd membrii echipei de fotbal au ieșit la antrenament, timpul a fost atât de frumos, încît nici nu și-ar fi putut dori o zi mai bună.

În timp ce jucătorii, ca încălzire, au alergat în jurul terenului, am stat de vorbă cu **Negye Zoltán**, antrenorul echipei.

– Echipa de fotbal a comunei s-a înființat pentru prima dată în anul 1910, cu denumirea de Asociația de fotbal din Chitighaz. Echipa a avut 15 membri, iar antrenamentele și meciurile s-au ținut în imasă, pe pășune. În anii 1986-87, în Cupa Națională Ungară (MNK) echipa noastră s-a calificat între primele 84 echipe mai bune din Ungaria. Mulți ani am jucat în Campionatul județean Bichiș în seria I, cu multe rezultate frumoase. Din cauze financiare, mai exact din lipsa de resurse bănești, echipa a tot decăzut, pînă ce ne-am aflat în seria a III-a.

Nici la ora actuală nu se cheltuie prea mult pentru sport... Totuși Primăria și cîțiva consăteni ne ajută, ne sprijină cu bani sau în alte feluri.

– Cine sînt membrii echipei?
– *Avem 17 jucători, dintre care 13 sînt de aici, din comună, doi din Aletea, unul din Giula și portarul András Simó, din România. Din păcate, în anul aceste portarul termină școala și se reîntoarce în România.*
– Ce țeluri aveți?
– *În anul trecut am terminat pe locul 5, de atunci echipa s-a întărit, așa că vrem să ne calificăm pe locul 2. În cazul acesta, după calificare, putem să trecem în seria a III. județeană.*

– La 26 martie ați jucat la Leucușhaz și ați învins gazdele.
– *Da. Băieții au jucat bine și au fost foarte disciplinați... și ne-am folosit mai bine de ocaziile oferite în fața porții... Între timp, băieții au terminat încălzirea și s-au împărțit în trei grupe, fiecare făcînd alte exerciții. După un timp s-a schimbat programul între grupe. Antrenamentul a durat o oră și jumate, după care băieții au obosit „cum trebuie.”*

Le dorim mult succes și avansarea în categoria dorită.

MIC

Campionat național de DARTS la Giula

(etapa a II-a)

În zilele de 31 martie – 1-2 aprilie, în sala de gimnastică a Liceului „Nicolae Bălcescu” din Giula a fost organizat pentru a 7-a oară Campionatul național de DARTS (în Giula a 5-a oară). Competiția a fost organizată de Asociația DARTS a județului Bichiș, din inițiativa lui **dr. Rácz Attila**, președintele Asociației.

La concurs au participat 34 femei și 123 bărbați. Ca antrenament, vineri seara s-au organizat concursuri între perechi alese la întâmplare. Sîmbătă, competiția a continuat cu selecționarea individuală și a perechilor. Concursul a culminat duminică, de la ora 10.00, cînd au început finalele individuale și perechi. De data asta echipa din Giula nu a evoluat atît de spectaculos ca în campionatele trecute.

S-au prezentat de astă dată și două echipe noi din județul Bichiș, care au participat bine, promițător și au terminat pe locul cinci și șase: Békéscsabay Honvéd și Orosházi Kocintó.

Rezultatele:

femei: 1. Rácz Marene (Bp)
perechi 1. Rácz Marene – Ugyán Adel (Bp)
bărbați: 1. Bozsák Attila (Kömlő)
perechi 1. Bozsák Attila – Port Attila (Érd)

Despre Port Attila trebuie știut că în toamnă a părăsit clubul din Giula, transferîndu-se cu sponsorul său la Érd.

Competiția a fost foarte bine organizată, iar participanții și suporterii s-au simțit bine la Giula. Întîlnirea următoare va avea loc în orașul Szentes, între 22-24 mai.

Următoarele meciuri de fotbal

Sîmbătă 8 aprilie:	
Borsod Volán-Giula	14.30
Micherechi II.-Kardos-Örménykút	16.30
Duminică 9 aprilie:	
Hajós-Bătania	16.30
Aletea-Szarvas	16.30
Micherechi-Tótkomlós	16.30
Fülöp-Leta Mare	15.30
Blandy FC-Jaca	15.30
Gerla-Chitighaz	16.30
Leucușhaz-Pusztaföldvár	16.30

Concurs de alergare în organizare NAP

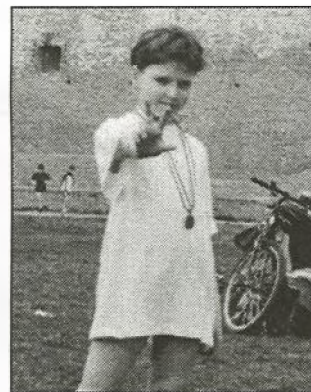
La 31 martie, după-masă, cîteva sute de copii s-au adunat în jurul cetății din Giula. Înainte de masă a plouat încă și a fost frig. Norocul copiilor, că pînă la ora 14.00 soarele a fost milos și i-a încălzit cu razele sale.

Competiția a fost organizată de Organizația județeană a sportivilor

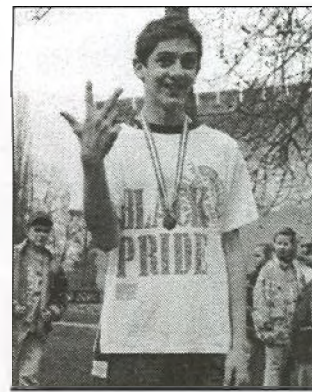
Cserhádi și Eva Sabău le-au pregătit pentru concurs. Iată clasaamentul elevilor:

Nora Ruja (cl. a 3-a) în categoria a II-a a câștigat medalia de bronz.

Toma Ciotea (cl. a 7-a) în categoria a III-a tot medalie de bronz.

Nora Ruja

Toma Ciotea

tului pentru tineretul școlar din județul Bichiș, în frunte cu **Kovács Tibor**, președintele secretariatului, în cadrul programului Național de Atletism (NAP).

În județul Bichiș, în 14 școli se fac antrenamente de atletism în cadrul NAP, iar în Giula în trei școli.

La concurs au participat copiii celor 6 școli generale din Giula și a celei din Aletea, în echipe de cîte 4 fete și 4 băieți în 4 categorii de vîrstă.

Și școala generală română din Giula a participat la competiție cu 16 elevi, pe care profesorele **Maria Bányai, Eva**

Concursurile acestui program se organizează de patru ori pe an:

primăvara – alergare
în mai – concursuri de iscușință
în toamnă – ștafetă
în iarnă – concurs de abilitate în sală.

Competiția a fost bine organizată, dar mai mulți colegi pedagogi au fost de părerea că n-ar fi trebuit să fie puși în aceeași categorie elevii amatori cu sportivi de performanță, fiindcă în acest fel amatori nu au șanse de succese.

MIC

Ultimele rezultate ale echipelor de fotbal din localitățile noastre

Campionat național, divizia II.

Giula – Jászberény 1-0

divizia III.

Bătania – Martfű 1-0

Campionat județean, Bichiș, divizia I.

Körösladány – Aletea 8-1

Mezőberény – Micherechi 1-0

Campionat județean, Bihor, divizia I.

Jaca – DEAC 0-1

Leta Mare – Berettyóújfalu 1-0

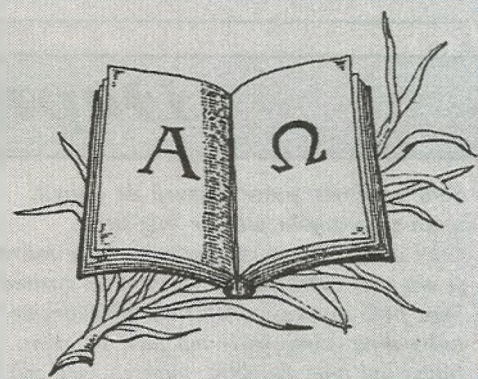
Campionat județean, Bichiș, divizia III.

Mezőberény II. – Micherechi II. 8-1

Nagybánhegyes – Leucușhaz 0-5

Chitighaz – Újkígyós 1-2

ISUS SALVATORUL

Supliment al săptămânalului FOAIA ROMÂNEASCĂ

* Anul 3 Nr. 3 *

martie 2000

O modalitate de a împărtăși Evanghelia unii altora

Ați privit vreodată un artist lucrând la refacerea unei frumoase opere de artă? Timpul, vremea sau chiar oamenii pot distruge adesea lucruri care sunt declarate opere de artă. Dar pentru refacerea unor lucruri de mare valoare, artistul trebuie să depună multă muncă, răbdare și timp, până când imaginea magnifică originală este readusă la vedere! Cu atât mai mult, când mă uit la lucrarea pe care o face Dumnezeu în viața unui om, văd în acel act divin restaurarea mult mai profundă a unui om pierdut la splendoarea lui originală. Scopul evanghelizării este tocmai această restaurare a chipului lui Dumnezeu în făptura umană desfigurată de păcat.

În ediția trecută a suplimentului Isus Salvatorul am prezentat două dintre principiile evanghelizării desprinse din evanghelia după Ioan capitolul 4:

1. Caută prilejul prin a cere ceva

2. Caută o modalitate potrivită în funcție de omul de care vrei să te apropii

În rândurile care urmează vă vom prezenta alte principii.

3. Alege întrebările la care vrei să răspunzi și neglijează-le pe celelalte

„Femeia Samariteancă I-a zis: „Cum Tu, Iudeu ceri să bei de la mine, femeie Samariteancă?” Iudeii în adevăr n-au legături cu Samaritenii” (Ioan 4:9)

Isus a văzut de bine să ocolească contrazicerile. Apoi Samariteanca a adus în discuție o altă chestiune controversată, în legătură cu locul unde oamenii ar trebui să se închine lui Dumnezeu. De data aceasta era vorba despre un lucru esențial și Isus a știut că este necesar să răspundă la această problemă.

În evanghelizare, concentrează-te asupra întrebărilor importante și ocupă-te de ele. Isus și-a dirijat conversația pentru a răspunde nevoilor și nu pentru a se pierde în discuții neesențiale.

4. Atinge-i coarda sensibilă și asta îl va face să se deschidă

Evanghelia este vestea cea bună prin care Dumnezeu poate schimba omul. Această Evanghelie se bazează pe faptul că nevoile fiecărui om pot fi împlinite. De aceea, în evanghelizare, unul dintre primele obiective este a-l face pe om să-și exprime nevoile și gândurile.

5. Spune adevărul, chiar dacă-I dureros

Dacă dăm răspunsuri ambigue în legătură cu lucruri despre care știm că sunt adevărate, atunci transmitem ascultătorului nostru o lipsă de încredere în propriile noastre convingeri.

Mărturisindu-L pe Isus vei întâlni oameni care te vor privi drept în ochii și te vor întreba: „Vrei să spui cu adevărat că cei care nu cred în Isus Cristos vor merge în iad?” Ce vei face? Le vei spune adevărul sau vei încerca să schimbi subiectul?

Trebuie să fim dispuși să spunem oamenilor adevărul; asta nu înseamnă că vom fi lipsiți de tact.

6. Fii de acord cu persoana respectivă, pe cât posibil

Acest principiu pare să se contrazică cu principiul 5. Iudeii și Samaritenii nu puteau fi de acord asupra celei mai simple întrebări și anume: „Unde trebuie să te închini lui Dumnezeu?” (Ioan 4:20-24) Dându-I pe cât posibil dreptate Isus parcă-I spunea: „Ei bine, în parte ai dreptate. Disputa nu este între Ierusalim și acest munte. Dumnezeu este Duh. Închină-te Lui în duh și adevăr.”

7. Nu lăsa ca discuția să alunece de la subiect

Când Domnul Isus îi spune femeii pe față că omul cu care trăia nu-I era soț, ea a încercat imediat să schimbe subiectul, intrând într-un subiect de teologie în legătură cu adevărul loc de închinăciune. Samariteanca a încercat să ocolească problema morală, punând o întrebare privitoare la religie.

Acest lucru se întâmplă deseori când le vorbești oamenilor despre Isus și când conversația devine prea personală.

8. Încearcă să simți cum lucrează Duhul Sfânt în viața omului

Isus nu a forțat-o pe Samariteancă să accepte adevărul. El a legat o conversație cu ea și I-a permis să cumpănească bine semnificația cuvintelor Lui. Dacă citim această întâmplare observăm că în cele din urmă mântuirea devine și preocuparea ei, nu numai a Lui. Ea sfârșește prin a dori cu adevărat mântuirea.

Acestea au fost câteva principii menite să ne ajute în a împărtăși unii altora vestea bună a mântuirii prin Domnul Isus Cristos. Fiecare putem fi un purtător al vestei bune, împlinind astfel voia lui Dumnezeu și porunca Domnului Isus Cristos. Dumnezeu să ne ajute!

pastor Daniel Burtic

ACTUALITATEA RELIGIOASĂ

Imagini din sceneta „Gloria acestei lumi”

Copiii de la Biserica Baptistă română din Micherechi care au interpretat sceneta „Frica de moarte”

Tinerii de la Biserica Baptistă din Micherechi în vizită la frații din Cenad

În cadrul serviciilor de închinare ale Bisericii Baptiste române din Micherechi, în luna martie, copiii au prezentat în fața credincioșilor programe cu un nou conținut.

Cântarea și poezia sunt cele mai cunoscute și folosite modalități de închinare și laudă pentru Dumnezeu. Psihologic s-a dovedit cu mult timp în urmă, că cel mai de succes în prezentarea unui mesaj este metoda vizuală. Altfel spus, o istorioară este mult mai bine înțeleasă de oameni dacă este reproducă vizual.

Împreună cu copiii bisericii am încercat să punem pe roluri astfel de istorioare a căror mesaj este evanghelic și am avut bucuria de a citi pe fețele celor prezenți o mai mare atenție și curiozitate. Bunicii în mod special au salutat și apreciat inițiativa nepoților lor.

În inima noastră suntem convinși că această modalitate de prezentare a vestei bune poate fi folosită, atâta timp cât ne ajută să ne apropiem și să-L cunoaștem mai bine pe Dumnezeu.

Duminică 26 Martie 2000 un grup de frați de la Biserica Baptistă română din Micherechi a întreprins o vizită misionară la frații noștri de la Biserica Baptistă română din Cenadul Unguresc. Cu această ocazie fratele Romulus Câmpian a prezentat mesajul lui Dumnezeu celor prezenți, iar frații au condus biserica în închinare prin cântare înaintea lui Dumnezeu.

Această misiune se înscrie într-un program mai larg de misiune a Bisericii Baptiste române din Micherechi printre bisericile românești și maghiare din Ungaria.

Luni 27 Martie 2000 credincioșii Bisericii Baptiste române din Micherechi s-au întâlnit într-un program special de evanghelizare, organizat cu ocazia participării evanghelistului Norbert Lieth într-un turneu de misune în Ungaria.

Norbert Lieth este cunoscut celor mai mulți dintre noi prin intermediul articolelor pe care le publică în mod constant în revista internațională *Strigătul de la miezul nopții*. De asemenea, dumnealui este autor al mai multor cărți, dintre care amintim următoarele: *Pilde Profetice, Rânduiește pentru a aduce roade, Ghedeon: o prefigurare a evenimentelor actuale, Cartea lui Rut în lumina istoriei mântuirii, Perspective asupra viitorului*.

Norbert Lieth

Pași spre noi relații frățesti

deauna din frați români și maghiari, și ne-am bucurat de o înțelegere frățască, într-un spirit sănătos creștin. Trecutul, mă gândesc la regimul comunist, situația politică și economică, ne-a făcut ca să avem o sudură și mai puternică, între locuitorii români și maghiari. Ne bucurăm de faptul că, din 198,9 am avut posibilitatea de a clădi un nou lăcaș de închinare, fiindcă biserica veche era într-o stare deteriorată și nici dimensiunile nu ne-au mai permis servicii divine de duminică în condiții optime. Cu ajutorul lui Dumnezeu, am început construcția bisericii în anul 1992 și am reușit s-o inaugurăm la 6 februarie 2000. Componenta bisericii este destul de interesantă: o treime a membrilor bisericii sînt de apartenență etnică maghiară, o altă treime o formează frații români, iar următoarea treime o formează

ză familiile mixte. De multe ori este foarte greu să fim cu înțelegere maximă, dar educația biblică ne atenționează la o dragoste divină cu care s-a apropiat Fiul lui Dumnezeu de toate națiile de pe acest glob pămîntesc.

– Vă rog frumos să prezentați în câteva cuvinte activitatea bisericii și a Dumneavoastră!

– Păstoresc această biserică de 6 ani. Am moștenit-o într-o stare foarte dificilă din punct de vedere spiritual și financiar, fiindcă democrația a venit într-un moment cînd nici noi, credincioșii, n-am fost pregătiți pentru un nou sistem de viață. Programul bisericii este în momentul de față în reorganizare. Serviciile de duminică au un caracter de studiu biblic și de evanghelizare, pe care o facem către cei necredincioși. În timpul săptămînii avem o altă seară de meditație, pen-

tru care folosim versete și evenimente biblice. Ne ocupăm de copii, de tineri, ca să educăm generația nouă într-un spirit sănătos creștin. Cei care sînt buni muzicanți, mă refer aici în primul rînd la instrumentele de suflat, se ocupă de băieții tineri, ca să-L slăvim pe Dumnezeu și în acest mod.

– Cînd ați luat cuvîntul la serviciul divin de masă, ați spus că vă simțiți ca acasă. Ce impresie V-a lăsat această biserică din Chitighaz?

– Avem o soartă comună. Programul nostru de viață socială, de familie, de biserică seamănă foarte mult cu cel din Chitighaz. Am descoperit aici un spirit de toleranță foarte sănătos, prin care un temător de Dumnezeu trebuie să evite orice fel de ficțiune din motive naționale și religioase. În Domnul Isus, noi formăm un singur trup. Trebuie să avem o idee comună, un țel comun și pentru acest lucru trebuie să administrăm foarte

(Continuare în pag. a 2-a)

Depresia, o boală a societății noastre

Sunt gârbovit, peste măsură de istovit;
toată ziua umblu plin de întristare.
Căci o durere arzătoare îmi misuie măruntaiele
și n-a mai rămas nimic sănătos în carnea mea.
Sunt fără putere, zdrobit cu desăvârșire;
tulburarea inimii mele mă face să gem...
Inima îmi bate cu tărie, puterea mea mă părăsește,
și lumina ochilor mei nu mai este cu mine.
Prietenii și cunoscuții mei se depărtează de rana mea
și rudele mele stau deoparte...
Iar eu sunt ca un surd, n-aud;
Sunt ca un mut care nu deschide gura.
(Psalmul 38:6-13)

Versetele din acest psalm sunt niște descrieri excelente ale depresiei. Am ales să vă oferim câteva date despre depresie, în această ediție a suplimentului Isus Salvatorul, pentru că tot mai mulți oameni suferă o depresie într-un moment sau altul al vieții lor.

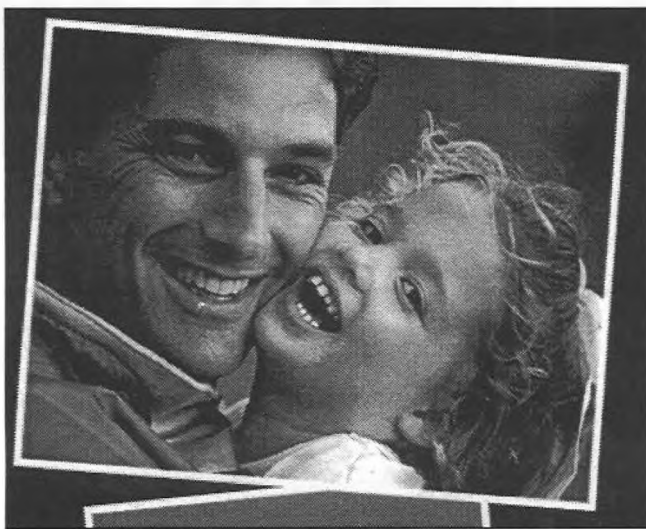
Unii oameni definesc depresia drept sentimentul de tristețe care ne încearcă atunci când ne confruntăm cu o pierdere. Alții spun că este o „mânie interiorizată”. Alții, iarăși, definesc depresia ca pe un sentiment de neajutorare, sentimentul de a fi prins în capcană, de a fi lipsit de orice speranță. Oricare ar fi definiția cea mai bună, o concluzie se poate trage în mod sigur: depresia este un hoț de energie și speranță, dar care nu trebuie să dureze veșnic.

Pe măsură ce depresia îți epuizează energia, pierzi dorința și capacitatea de a duce o viață sănătoasă și productivă. S-ar putea uneori să-ți pierzi din vedere obiectivele pentru că te simți blocat, înlănțuit și incapabil să faci vreo mișcare. În cartea *The Wounded Heart*, Dan Allender afirmă că simptomele depresiei „includ o concepție deznădăjduită despre tine însuși, despre lume și viitor. Oamenii deprimați nu prea speră în vreo schimbare și simt de parcă întreaga greutate a lumii ar atârna pe umerii lor.”

Depresia este presiune înțoarsă înspre sine și adesea durerea devine mai profundă când nimeni nu te înțelege. Pentru cei care nu cunosc personal depresia este dificil să o înțeleagă.

Depresia se manifestă la trei nivele. Primul tip de depresie este depresia situațională. Majoritatea oamenilor trec prin ea la un moment dat în viață. Depresia situațională este o reacție la un eveniment din viață, cum este moarte, divorțul sau destrămarea unei relații. Când o persoană își recunoaște depresia și se ocupă de sentimentele sale, acest tip de depresie se rezolvă de la sine într-o perioadă scurtă de timp și, în mod normal, nu mai reapare.

Al doilea nivel al depresiei are loc atunci când persoana rămâne prinsă în depresia ei și nu o poate rezolva. Depresia poate dura ani de zile, intensitatea ei putând cunoaște fluctuații în funcție de împrejurări. S-ar putea chiar ca acesta să fie felul în care cineva a învățat să facă față adversităților vieții. În mod caracteristic, această depresie reapa-

re în anumite perioade ale anului. În acest caz, rădăcina problemei o constituie de obicei sentimentele și gândurile care au precedat depresia.

Al treilea tip de depresie este cea clinică. Acest tip de depresie afectează persoana din punct de vedere fiziologic, mai ales la nivelul serotoninei și al hormonilor. Depresia aceasta are transmitere ereditară și tratamentul medicamentos poate fi uneori de folos în aceste cazuri.

Indiferent cu care tip de depresie te confrunți în viață, tu trebuie să înțelegi că dacă te dai bătut în fața depresiei tale, ea devine singurul tău prieten. Din cauza naturii copleșitoare și apăsătoare a depresiei, unii oameni cred că aceasta le este soarta. Dar nu este așa! Tu poți trece prin disperare, nu trebuie însă să cedezi în fața ei.

Depresie sau Iertare

Unul din pașii importanți în vederea vindecării depresiei este iertarea. De ce să iertăm?

Oamenii greșesc și trăiesc într-o lume cu oameni care greșesc. Viața le este plină de așteptări neîmplinite, relații rupte, abandonare și alegeri prin care sunt răniți ei sau alții – și toate aceste lucruri mutilează viața într-un fel sau altul. Numai iertarea poate aduce vindecare.

În primul rând, **iertarea vindecă inimile și reface relațiile**. Lewis B. Smedes, autorul cărții *Forgive and Forget: Healing the Hurts We Don't Deserve*, scrie: „Iertarea este singura cale pe care o avem spre mai multă dreptate într-o lume nedreaptă. Este revoluția neașteptată a dragostei împotriva durerii nedrepte și numai ea oferă speranță puternică de vindecare a rănilor pe care le simțim a fi atât de nedrepte.”

Iertarea deschide ușa spre noi posibilități și viață, în loc să fii obligat să trăiești în întunecimea amărăciunii și a morții. Iertarea este un risc pe care este mult mai bine să ți-l asumi decât să trăiești în felul în care ai trăit, purtând

singură durerea din viața ta. Când te agăți de durerea ta și nu te ierți nici pe tine, nici pe alții, ești prizonierul trecutului. Este efectiv imposibil să faci ceva fără ca lanțurile „a ceea ce a fost” să nu te rețină, determinându-te să pui la îndoială toate deciziile.

În al doilea rând, **iertarea eliberează emoțiile și sentimentele**. Iertarea te face mai puternică. Iertând, tu te confrunți cu realitatea vieții tale și îi faci față. Energia este eliberată de grija permanentă a presiunii tot mai mari pe care o determină mânia. Nu-ți mai pierzi timpul cu întrebări de genul: „De ce eu?”, „Cum au putut-o face?”, „Ce s-a întâmplat?”. Și, în cele din urmă, poate lua sfârșit căutarea neobosită în vederea justificării și a restituirii.

În fine, **iertarea reînnoiește viața**. Nu mai trebuie să fii o victimă. Ești liber să-ți reevaluezi relațiile și să stabilești limite sănatoase. Poți apoi merge pe cărarea iertării spre pace – cu tine însuși și cu ceilalți.

Ce este Iertarea?

Iertare înseamnă să nu te mai consideri vinovat de acțiunile tale nici pe tine și nici pe altcineva. Actul iertării face o „nouă marcare”, o întoarcere a cărării dinspre trecut înspre o relație reînnoită cu tine însuși, cu alții și cu Dumnezeu.

Lucrul cel mai important este faptul că iertarea este ușa prin care ieși și te îndepărtezi de sclavia trecutului, începi să trăiești din plin în prezent și aștepti cu nerăbdare viitorul. Poți privi acum altfel acțiunile vătămătoare care ți-au afectat viața. Puterea iertării te ajută să lași în urmă durerea trecută și lanțul nesfârșit al reacțiilor determinate de acea durere. Ea creează o situație nouă căreia îi poți răspunde fără să te lași copleșit de emoții sau sentimente negative care nu ar face decât să întrețină curgerea rănilor.

Iertarea recunoaște durerea. Ea este o problemă a inimii – să vezi și să simți durerea. Dacă iertarea nu este decât un exercițiu intelectual, ea nu dă roade. De multe ori iertăm fără a ne gândi prea mult. O facem pentru că ne netezește cărările, pentru că nu dăm atenție conflictului, pentru că poate credem că trebuie să iertăm sau pentru că cineva insistă să o facem. Dacă acesta este cazul, iertarea nu are nici o putere pentru că noi, de fapt, nu am luat cu adevărat în discuție situația. Și pentru ca iertarea să facă schimbări în viața ta, ea trebuie să vină din convingerea inimii.

Ultimele două caracteristici ale iertării constau în faptul că ea trebuie oferită liber și cât mai des. Nimeni nu-ți poate obliga inima să ierte. Tu ești cel care trebuie să **aleagă** să intre în procesul iertării, este însă o alegere pe care o faci pentru binele tău. Iartă-te și iartă-I și pe ceilalți pentru orice jignire și iartă des. Aceasta este singura modalitate de a trăi în lume cu har și crescând spiritual. Învăță să ierți și astfel vei ține departe depresia de mintea și inima ta.

Luci Freed & Penny Yvonne Salazar
– autorii cărții *Anotimpul Vindecării*

(Urmare din pag. întâi)

Pași spre noi relații frățești

bine atît cu timpul, cît și cu forțele fizice și cele intelectuale.

Fiindcă în centrul programelor a stat muzica, l-am rugat pe **Alexandu Silaghi**, dirijorul fanfarei baptiștilor din Vadul-Crișului să vorbească despre trecutul și prezentul fanfarei:

– Fanfara are o vechime de o sută de ani. Am aniversat anul trecut acest jubileu împreună cu 8 fanfare din zonă. Este o fanfară compusă din buni, părinți, copii, fără școală, primită unul de la altul. De-a lungul anilor facem acest lucru. Eu am început să cânt la vîrsta de 10 ani și de-atunci sînt membru activ.

– Ce înseamnă pentru Dvs. de-a cînta și a dirija o fanfară?

– Bineînțeles îmi place mult fanfara. Ceea ce fac, fac din plăcere și cu un singur scop, de a-l lăuda pe Dumnezeu.

– E vorba despre o fanfară, să zicem așa, bilingvă. Cînd țineți repetiții, nu apar probleme de limbă?

– Am norocul să cunosc ambele limbi, și româna, și maghiara. Dacă unii românește nu înțeleg, le spun ungurește și invers. Dar, fanfara cîntă într-o singură limbă.

– Ați venit la Chitighaz cu scopul de-a lega noi prietenii frățești. Cu ce sentimente și imagini veți pleca de aici?

– Am fost pentru prima dată în această biserică. Pot să spun că mă simt bine, ca acasă. Și aici se vorbesc două limbi. E foarte ușor să legi o prietenie pentru că ești înțeles atît în română, cît și în maghiară.

– Cum va continua această relație care a început la acest sfîrșit de săptămînă?

– Eu trăiesc cu speranța că acest lucru va continua. Și credincioșii din Chitighaz ne vor face o vizită și ne vom bucura împreună în Domnul, în zona noastră muntoasă.

Anamaria Brad

Credincioasă cu inima frîntă

Stă singură când ziua a trecut;

Să se roage ar vrea, dar cuvinte nu are și n-a avut,

Căci viața găsește uneori inimi cum să frîngă

și vise

Și e greu să crezi când toate în tine sunt ucise.

Credincioasă cu inima frîntă

Nu slăbi și nu da-napoi

În noapte când te temi!

În mîna-I El ține cioburile inimii tale-

Vindecarea-I e pe cale;

Las' să înceapă,

Credincioasă cu inima frîntă.

Vor fi clipe când lepădată te vei simți,

Dar Domnul e cu tine, chiar de inima ți se frînge

și plînge

Atunci când nu poți zări sfîrșitul în care speri,

Orbită fiind de – ale trecutului greșeli.

Credincioasă cu inima frîntă,

Nu slăbi și nu da-napoi

În noapte când te temi!

Vindecarea-I e pe cale;

Las' să înceapă,

Credincioasă cu inima frîntă.

În ale Sale mîini viața de ți-o pui,

Vindecare vei găsi în chiar rănile Lui.

El poate atinge rana cea mai adîncă

Și-ți poate vindeca inima frîntă-

Credincioasă cu inima frîntă,

Nu slăbi și nu da-napoi

În noapte când te temi!

În mîna-I El ține cioburile inimii tale-

Vindecarea-I e pe cale;

Las' să înceapă,

Credincioasă cu inima frîntă.